

LA FAKTORO "POTENCO" EN LA HISTORIO.

(Por la signifo de la vorto "faktoro" vidu la antaŭan artikolon)
Depost la komenco de la historio de l'homaro ĝis la nuna tempo (kaj ni ne havas motivojn por kredi ke tio baldaŭ ŝanĝos) ni vidas i.a. la jenon: kiu havas potencon klopodas plivastigi ĝin kaj la subuloj klopodas liberigi sin de ĝi per kunlaborado - se necesas - kun aliaj kontroloj de la supra nomita potenco. Tiu fakto okazigis reciprokejn interpaŝojn kaj reciprokejn interbataladojn ofte tre strangajn kaj tute ne atenditajn.

En la antaŭa artikolo ni petis vian atenton por la geografia faktoro kaj ni tutspeciale montris ĝin en la historio de la antikvaj popoloj. Ĉiuj tiuj popoloj vivis en la tiel nomita civilizcirklo t.e. sur la bordo de la Meza Maro, en la oriento de ĝi. Ekzistis kelkaj trafikvojoj kiuj kunligis tiujn landojn. Nu: la dua motivo kial batali, krom la unua kiu estis la bataleno kaj ano al kontrolo de l'antikvaj reĝoj; la dua motivo kial batali estis diktata de ekonomia neceso; por altiri ekonomiajn avantaĝojn kaj por doni ekonomiajn profitojn al siaj lando kaj popolo, ofte en la malavantaĝo de la aliaj popoloj, la antikva reĝo volis estri tiujn trafikvojojn. La relative malhultaj skribitaj dokumentoj kiuj povas instrui nin pri tio, klare montras tion. Kaj por la sama celo ili ofte ne kontentigis sin per la estrado sur la trafikvojoj sed ofte nur estis kontentaj kiam ili tutsimpe estris ankaŭ tute la aliajn landojn.

Multe pli da skribitaj dokumentoj konserviĝis por instrui nin pri la Mezaĝoj. Plej grave estis la politika potenco. Nur je la finiĝo de la Mezaĝo la ekonomia potenco estis egale grava. Per kelkaj ekzemploj ni montras nun tiun ludon de la potencoj.

En 962, Otto I-a la granda, starigis la Sanktan Roman Germanan Imperion de kiu li estas la imperiestro. Sub lia aŭtoritato regnas en Germanujo multaj reĝoj kies estro li estas: ekz. la reĝo de la Saksoj en Saksujo ktp.

Tiuj reĝoj montras tuj eĉon pli kaj pli sendependiĝi de Otto. Kontraŭ tiu tendenco Otto devas lukti: tial, kiam kelkaj reĝlandoj troviĝas sen monarĥo (ĉar ekz. la reĝa familio mortas sen posteuloj) li donas tiun tronon ne plu al nonda potenculo sed al altranga ekleziano, al episkopo. Ĉiufoje kiam tio okazas estas ankoraŭ unu reĝo malpli kiu luktos kontraŭ liaj aŭtoritato kaj influo. Kaj li estas certa pri la servoj kaj la serveno de tiuj reĝoj-episkopoj kiuj dankas al li la estradon sur reĝlando kaj konsekvence dankas al li potencon kaj riĉecon. Tiuj reĝoj-episkopo estas fidelaj servistoj de la germana imperiestro. Sed aliflanke la germana imperiestro, post mallonga tempo, ne nur linigas sian aŭtoritaton pri la mondaj aferoj en tiuj episkop-reĝlandoj sed ankaŭ en aferoj de spirita, religia ordo, kiam la imperiestro donas al episkopo la glavon kaj sceptron, simbolojn de nonda potenco, li donas ankaŭ la kurbobastonon kaj ringon, la simbolojn de spiritreligia potenco. Je iu momento la plej influhavantaj Papoj de la Mezaĝo volas radikalan reformadon en tiuj kaj aliaj fikutinoj kaj ĝi estis la "investigbatalo" (investituurstrijd) bone konata en la historio. Du partioj staras unu kontraŭ la alia. La germana imperiestro kaj la episkopoj-reĝoj kontraŭ la Papo kaj la germanaj reĝoj kiuj volas helpi la Papon por nenigi la potencon de ilia estro: la germana imperiestro. La plej alta grado de tiu interbatalado estas kiam la Papo ekskomunias la germanan imperiestron. Tio, laŭ la tiutempa juro, komplete liberigas la subulojn de ĉiuj devoj je la estro. Vi eble ankoraŭ memoras ke unu de tiuj germanaj imperiestroj Henriko VI-a devis sekve de tio, piede iri kaj dum tri tagoj atendi al pordego de la kastelo en Kanossa por ricevi pardonon de la Papo. La fina rezulto de tiu batalado estis la preskaŭ komplete nenigo de la potenco de l'germana imperiestro (1050).

Same en Francujo la diversaj grafoj kaj dukoj celis iĝi sendependaj de sia estro; la Franca reĝo. La graflando Flandrujo estis, laŭ jure, parto de Francujo. Estas nur en 1525 per la interpaŝo de Ma-

drii ke la Franca reĝo Frans I-a, kiu perdis la batalo de Pavia en 1524 kontraŭ Karlo V-a, konsentis cedi ĉiajn rajtojn pri Flandrujo. Sed dum la Mezagoj la francaj reĝoj sukcesis havi pli kaj pli da autoritato je la Flandra grafo. Ili trovis helpon en la urbestroj. Estas tial ke, ĝenerale en nia historio la urbestroj estas konataj lilionoj, anoj de la Franca lilio. Kiel tio okazis? Juste kiel la Flandraj grafoj volis iĝi sendependaj de la francaj reĝoj dum ke tiuj lastaj volis konservi plenan autoritaton sur la grafo, la urbestroj same volis iĝi tute sendependaj de la grafo dum ke tiu ĉi volis gardi sian influon kaj kontrolon sur la urbestroj. Kaj do la du kontraŭuloj de la grafa potenco, la Franca reĝo kaj la urbestroj serĉis kaj trovis unu la alian. La Flandraj urbaj masoj kontraŭe ofte estis malkontentaj pro la fakto ke ĝiaj urbestroj neniam volis doni klarigojn pri sia estradmaniero, pri la oftaj kaj gravaj impostoj kaj ankaŭ pro tio ke tiu malultrombra estraro neniam alllasis iun alian en la urbestro. Kaj tiuj masoj subtenas la grafon. Ne ĉian okazis tiel. En la periodo dum kiu la komunumoj ekostas kaj ekorganizas sian vivon ili tre ofte batalis kontraŭ la grafo. La impostoj postulataj de la grafo estis sufiĉe grava malhelpo al disvestigado de grandskala komerco. La komercistoj sukcesas ricevi de la grafo diversajn avantaĝojn i.a. malpliigo de imposto, fortikigo de la loko kie loĝas la komercistoj per muroj ktp., la foirrajto kaj finfine la urba statuso. Tiuj privilegioj estis skribitaj sur pergamento kaj bone konservataj. La grafo sendis tian sian anstataŭanton aŭ reprezentanton al tiuj urboj por ke tiu-ĉi respektigu la rajtojn de la grafo. Ofte la anbaŭ partioj disputis ĉar la komunumoj volis pli kaj pli da privilegioj kaj la grafo enis fortiri ilin. Tiam estas la revolucio de Brugge kontraŭ Guy de Dampierre post kiam la ligna belfrido, kiu entenis la valorajn dokumentojn, forbrulis kaj ke la grafo volis profiti la okazon por doni malpli da avantaĝoj al la Bruĝanoj.

& & &
&

(daŭrigota - verkis F. Roose)

HET SPIRITISME. - (5de vervolg) - NATUURLIJKE UITLEG

Maŭ de sceptische stelling dat in het spiritisme alles bedrog of illusie zou zijn kunnen de meeste wetenschapsmensen geen vrede nemen. Als men in de geschiedenis zulk een homogeen blok feiten aantreft, dat den tijd van Mozes met den onzen verbindt, moet men wel besluiten dat het spiritisme een reële ruggegraat heeft; maar de vraag is nu wat die occulte, vreedende kracht eigenlijk is, dat eigenaardige, misschien bovematuurlijke, dat het spiritisme dien langen levensduur schenkt.

Somdige meenen dat die kracht in het medium zelf zou schuilen. Daaruit zou dan volgen dat het spiritisme slechts een hoofdstuk zou zijn van de biologie (levenskunde) of van de mentale pathologie.

In die verschijnselen zou het onderbewuste een groote rol spelen. Dit onderbewustzijn is nu zoo te zeggen een deel van ons zielkundig leven, waarin allerlei zintuigelijke gewaarwordingen werden opgeslagen, die den mensch in zijn gewoon bedrijf niet bereeren en dus in het gewoon bewustzijn geen plaats vinden, en ook niet in het gewone leven tot uiting komen. Enkele voorbeelden ter verduidelijking: we kunnen zoodanig in het lezen van een boek verdiept zijn, dat we volstrekt niet meer weten wat om ons heen gebeurt; toch blijven onze ooren regelmatig reageeren, en de geluiden die ze opvangen, worden in onderbewustzijn gekeldderd. We kunnen ook op wandeling gaan; later zullen we datgene vertellen wat onze aandacht heeft getrokken, al het andere dat onze oogen opgenomen hebben, herinneren we ons niet in het gewone leven. Toch is het opgevangen. Daaruit volgt dat onze waarnemingen, of beter gewaarwording in 2 soorten verdeeld kunnen worden: 1° - die waaraan aandacht wordt geschonken, en in het gewone leven tot uiting komen, en 2° - die, waaraan geen aandacht geschonken wordt, maar toch door de zintuigen worden opgenomen en in het onderbewustzijn gekeldderd; die worden enkel bovengenaald in hypnose of mediumieke trance. Dan zal de persoon niet zelden zaken openbaren, die zij normale kennis te boven gaan. Om den voorbeeld aan te halen: een simpele leid van een ouden rabijn, die nooit het Hebreuwsch had gekend, zegt in trance gansche volzinnen op uit den Hebreuwschen Bijbel. Vroeger had ze, en nu heeft ze de macht op te geven, haar meester die zinnen hooren opdreunen.

We hebben ook nog de onbewuste spiertrilling, daardoor woren draaiende kloppende tafels verklaard. Onbewust doen de aanzittenden de tafel kloppen of draaien. Deze uitleg geldt ook voor planchette en automatisch schrift.

Feiten van dubbel zicht o.a. weten wat schuilt in gesloten buidels of kisten, verklaren en aanduiden van een ziekte door aanraking van een haarklis

van den ziekten enz. kunnen door "gedachtenoverdracht" verklaard worden. In hoofdzaak komt de verklaring hiervan daarop neer: het menschelek denkvermogen staat in innig verband met de hersenen; onze gedachten komen niet tot stand zonder beelden; deze beelden zijn niet als photographiën, getrokken op gevoelig papier, maar ze berusten op de trillingen die uitgaan van het voorwerp van onze gedachten en die opgevangen worden door het orgaan dat handelt, nade gehuugen of verbeelding; die trillingen planten zich nu ook voort naar buiten; worden die nu in onze hersenen opgevangen, dan verwekken ze daar hetzelfde beeld als datgene vanwaar ze uitgaan. Ter verduidelijking een eenvoudig voorbeeld: ge gaat langs de straat, opeens denkt ge op ieland, en als ge van den duivel...; daar staat bedeelde parson voor u. De trillingen die dien persoon uitzond, zijn in uw hersenen gedrongen, en hebben daar hetzelfde beeld geprojecteerd.

Dit zijn de bijzonderste hypothesen die in den laatsten tijd worden vooropgezet. De laatste, die het meest zand opjooeg, is echter die van Dr. Charles Ricket. In zijn werk: "Traité de métaphysique" stapelt die hoogleeraar een reeks streng gecontroleerde feiten opeen waarvoor een uitleg dient gezocht. o.a. voorwerpen die zonder lichamelijke aanraking worden verplaatst (télékinésie), weten wat op verren afstand gebeurt, lezen in de toekomst, het verwekken van schimmen die handelend optreden (Ectoplasma) esa. Dr. Charles Ricket tracht die te verklaren door nog onbekende krachten te veronderstellen in het organisme van zekere (of alle?) menschen. Hier moet echter opgemerkt worden dat de meeste gecontroleerde proeven (o.a. in de Sorbonne) spaak liepen.

Het domein der verklaring van de spiritistische verschijnselen ligt nog bijna totaal braak.

(wordt vervolgd - bezorgd door A. Claeys)

888888888888888888

888888888888

LITERATURA ANGULO : laurigo de la tradukado de "Simforosa" de la Flandra verkisto F. Timmermans.

LA PETIRADO.

Simforosa ricevis konsenton de la majstrino por fari la petvojo al la mirakla statueto de l' Sankta Antonio. Ŝi pli ŝatintus iri unu Dianŝo, sed ĉar la beginoj ne povas forlasi la beginejon dum tiu tago, escepte en danĝero, ŝi ne kuraĝas demandi ĝin al la vikario...

Ŝi nun sidas, kune kun kelkaj personoj, antaŭ la ridetanta statueto ĉirkaŭ kiu brulas kandellumo kaj odoras sambuko.

Estas malvarmeta en la kapelo; larĝe malfermita pordego enlansas sunon kaj odoron de heĝofloroj.

Vasta silento en la preĝejo dum ke ekstere paseroj pepas; briletas argentaj kandelingoŝ kaj kupraj lampoj, kaj unu fratulo kun ĝiba kalva kapo malfermulus antaŭ la altaro Orientan tapiŝon.

Simforosa provas kapti atenton en la preĝon; ŝi fermipinĉas okulojn, mordas lipojn, sed ĝiafoje ke perdo ekbruas en la koridoro de l' monaĥejo, en sakristio, ke ŝuo krakas, ŝi turnas la kapon al tiuj bruetoj.

Ŝi miras ke Martinus ne aperas; ŝi tiom ŝatintus vidi lin, kvankam ŝi ne al si mem ke ŝi venis tien-ĉi por li.

Tutan rozarion ŝi preĝis, krucovojon ŝi iris, laŭkanonaj horoj kaj dediĉo al la Sanktulo ŝi finlegis. Ŝi sentas kun bedaŭro ke la tempo rapidas kaj ŝi devas frue foriri, ĉar longa la vojo estas tra la kamparoj kaj neniam ŝi povas maltravi la vagonaron.

Ŝi ne vidis lin; sentas ŝi en koro; ŝi neniam revidos lin kaj ne plu konsideros la kvietecon de antaŭe pro konstanta pensado al li.

Jam delonge ŝi emas retiriĝi en monaĥinejo kaj tie forgesi la tutan mondon kaj ĉion sur ĝi.

Nun ŝi havas ĉagrenon kaj venas amareco en ŝi. Ŝi sopiris la tutan vinton je tiu tago, ŝi tiom esperis je ĝi kaj rigardis al ĝi kiel maristo al tero.

Kial? Ŝi ne scias. Ŝi estis konvinkita lin trovi kiel fratulon, do ke ĉiuj vojoj je espero estas fortranŝitaj por ĉiam. Kaj tamen, tamen ŝi volis vidi lin, vidi lin, kontentigi la okulojn, ĝojigi la animon en lia aspekto.

Iĝas tempo por foriri... Ŝi ankoraŭ preĝas dekonon de sia rozario, kaj se li tiam ne ankoraŭ venis, ŝi hejmeniros.

Ŝi malrapide preĝas, sed vane. La dekonon estas finita. Martinus ne ekaperas. Kun barelsona sopiro ŝi surgenas sur la ruĝaj kaj blankaj kaŝeloj, elmarŝetas la preĝejon, ankoraŭfoje postrigardas al la kverka sakristipordo kaj tiam transpasas rapide la per suno surlumita antaŭgardeneto, por certe ne mal...